

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้น

- จดหมายเหตุแห่งชาติ, หอ. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 1/1. เรื่อง เบ็ดเสร็จศึกษาธิการ.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 1/3. ราชการในกรมศึกษาธิการ.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 1/5. เบ็ดเสร็จศึกษาธิการ.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 1/9. เรื่องความบกพร่องของการศึกษาในเมืองกรุงเก่า.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 1/35. เรื่อง เบ็ดเสร็จศึกษาธิการ.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 1/47. เบ็ดเสร็จศึกษาธิการ วิทยุเลข (ประโยค 1).
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 1/50. รายงานกรมศึกษาธิการ.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 1/53. รายงานกรมศึกษาธิการ.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 1/60. การสอบไล่หนังสือไทย ปี ร.ศ.118.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 1/85. เบ็ดเสร็จธรรมการ.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 2/2. ศึกษาสถานในกรุงเทพ.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 2/3. พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดีกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 6 เมษายน ร.ศ.117 (พ.ศ.2441).
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 2/5. ตรวจและจัดโครงการศึกษา.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 2/6. ตรวจและจัดโครงการศึกษา.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 2/9. เรื่องพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 2/11. เรื่องหลักสูตรสามัญศึกษา.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 2/12. ตรวจและจัดโครงการศึกษา.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 2/14. คำนแนะนำกระทรวงศึกษา ฉบับที่ 2 เรื่อง วิชาการเพาะปลูกเป็นส่วนสำคัญสำหรับ พ.ร.บ. ประถมศึกษา.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 5/81. เรื่องโรงเรียน.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 12/7. จัดการศาสนาและการศึกษา.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 12/8. ตรวจตราจัดคณะพระศาสนาและการศึกษาหัวเมือง ร.ศ.117 กับ ร.ศ.118.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 16/1. พระราชบัญญัติสงฆ์.
 - ____. เอกสารรัชกาลที่ 5 ศ 18.1/11. เรื่องงบประมาณกระทรวงธรรมการ.

- ____. เอกสารรัชกาลที่ 6 ก 1/27. หลักสูตรหลวงกระทรวงธรรมการ.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 6 บ 1.3/4. ส่วนพระองค์สมเด็จพระยาตราพระราชานุญาต
แผนโรงเรียนและการศึกษา.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 6 บ 22/15. รายงานเจ้าพระยามรราชดำริตรวจราชการ
มณฑลปัตตานี พ.ศ. 2466.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 6 ศ 2/2. ประกาศพระราชบัญญัติ 1-5
พ.ศ. 2454 - พ.ศ. 2466.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 6 ศ 2/4. เรื่องคานะนัชของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 2
ชี้แจงวิชาเพาะปลูกเป็นส่วนสำคัญสำหรับพระราชบัญญัติ.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 6 ศ 2/5. ความเห็นอุปราชมณฑลอยุธยา.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 6 ศ 2/9. พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 6 ศ 2/10. พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464
พร้อมด้วยจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินการ.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 6 ศ 3/15. ข่าหลวงสำรวจการศึกษาทั่วไป.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 6 ศ 4/23. เรื่องโรงเรียนและการเล่าเรียนมณฑลอุบล.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 6 บ 10/35. ความเห็นให้เด็กชายหญิง เล่าเรียนปนกัน.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 7 ศ 1/10. บันทึกและรายงานโครงการศึกษา.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 7 ศ 2/2. พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 7 ศ 2/4. ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาในกรุงเทพฯ
และเรื่องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประถมศึกษา.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 7 ศ 2/6. ประกาศและพระราชบัญญัติ.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ 7 ค 15.1/2. งบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2471 -
พ.ศ. 2472.
- ____. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 6. พระราชดำรัสพระราชทานแก่นักเรียน
(ที่สอบไล่ได้) ร.ศ.108 (พ.ศ. 2432).
- ____. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 12. แจ้งความกระทรวงธรรมการ แผนกศึกษาธิการ
ร.ศ.114 (พ.ศ. 2438).

- ____. วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. พระราชทัตถเลขา
ของสมเด็จพระวชิรญาณวโรรส ถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.
เรื่องที่ 18/385 เรื่องสรุปรายงานตรวจจัดการพระศาสนาและการศึกษา
หัวเมือง.

วิทยานิพนธ์

- เกรียง เข้มสกุล. "ลูกจีนในประ เทศไทย." วิทยานิพนธ์เสนอต่อวิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร, 2529.
- จิรพันธุ์ พูลพัฒน์. "พัฒนาการของการบริหารการศึกษาไทย." วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514.
- จักรกฤษณ์ นรนิคมคุณการ. "สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดุรงราชานุภาพ
กับกระทรวงมหาดไทย." วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2506.
- ณรงค์ พ่วงพิศ. "นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา-
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2514.
- นวลเพ็ญ ภาณุรัตน์. "การจัดการปกครองมณฑลกรุงเก่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2438-2453)." วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2524.
- นิตยา จรุงผลริติ. "การใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- มัญญ ลาชโรจน์. "นโยบายการจัดการศึกษามัธยมศึกษาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2453-2468)." วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2521.
- ลัดดา สุวรรณกุล. "พัฒนาการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศไทย."
วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2518.

- วิชัย เลเวมัตย์. "การเลิกทาสในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2509.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. "นโยบายการจัดการศึกษาของไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2512.
- อรุณี สกิตยภัคกุล. "วิวัฒนาการของหลักสูตรและวิธีสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

บทความ

- กมล ภูประเสริฐ. "ความคิดเห็นบางประการเกี่ยวกับความสูญเปล่าในระดับประถมศึกษา." วารสารการศึกษาแห่งชาติ 18(กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2527) : 20-25.
- กมลกาญจน์ เกษโสภา. "ความหมายของปรัชญาการศึกษา." ศูนย์ศึกษา (ตุลาคม 2500) : 33.
- กรรณิการ์ สัจจุล. "พระบรมคณูปถัมภ์ตั้งโรงสกูล." วารสารไทย (ตุลาคม - ธันวาคม 2528) : 24-29.
- ชัคคิยา วรรณสุด. "การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย." วารสารการศึกษาแห่งชาติ 15(กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2524) : 9.
- ทิพวรรณ บุญช่วย. "สภาพการศึกษาของไทยในปี พุทธศักราช 2520-2522." วารสารการศึกษาแห่งชาติ 5(ธันวาคม 2523) : 2.
- บุญสม เอวารพ. "ก้าวใหม่ในวงการการศึกษา." วิทยากร 2(กุมภาพันธ์ 2495) : 163-172.
- ประยูร ศรีประสาธน์ และ นิรมล กิตติวิบูลย์. "นโยบายการศึกษาของไทย ในยุครัตนโกสินทร์." วารสารการศึกษาแห่งชาติ 4(เมษายน - พฤษภาคม 2525) : 8.
- ปิ่น มาลากุล, ม.ล.. "การประถมศึกษา." วิทยากร 9(กันยายน 2499) : 725.

- ปรียัติธรรมธาดา, พระยา. "โบราณเลกษา" ใน วชิรญาณ เล่ม 4-5 ตอนที่ 23-24
(สิงหาคม - กุมภาพันธ์ 2439) : 2369-2833.
- พจน์ สะเพียรชัย. "มองการศึกษา." วารสารการศึกษาแห่งชาติ
19(มิถุนายน - กรกฎาคม 2528) : 1-2.
- ภูงค์ เฟ่งศรี. "ประวัติความเป็นมาของการประถมศึกษาและการบริหารงาน
ของประเทศไทย." วารสารการศึกษาแห่งชาติ 5(ธันวาคม 2513) : 2.
- มังกร พรหมโยธี. คาบราศย์เรื่อง "พูดกับครูในหลักการใหม่ทางการศึกษา."
เมื่อวันที่ 2 มกราคม 2497. วิทยากร 1(มกราคม 2497) : 18-22.
- มาลัย หุวะนันทน์. "วัตถุประสงค์ นโยบายและแผน." วารสารรัฐประศาสนศาสตร์
ฉบับพิเศษ , 2507.
- ละเมียด ล้อมอักษร. "การสอบการเรียน." วิทยากร 4(มิถุนายน 2503)
: 235-244.
- วิมลลักษณ์ ทองเชื้อ และ มนตรี มีลาภ. "ยุทธวิธี และมาตรการด้านการศึกษา
ของประเทศไทย ในทศวรรษหน้า." วารสารการศึกษาแห่งชาติ
15(ตุลาคม - พฤศจิกายน 2524) : 34.
- วิทย์ วิศทเวทย์. "ปรัชญาการศึกษาของไทย พ.ศ.2411-2475:"
วารสารการศึกษาแห่งชาติ 6(สิงหาคม - กันยายน 2526) : 21.
- สว่าง สุขชวนกุล. "ความบกพร่องบางประการในการสอนเด็ก." วิทยาสาร
2(ตุลาคม 2494) : 26-27.
- สาโรช บัวสนร์. "คตินิยมและแนวทางการศึกษาของไทยในอนาคต." ใน
บทเรียนจากการจัดการศึกษาในรอบร้อยปีที่ผ่านมา. กรุงเทพมหานคร :
กระทรวงศึกษาธิการ, 2512 : 319.

หนังสือภาษาไทย

- กมล สุดประเสริฐ. "สภาพและปัญหาการศึกษาจากการติดตามผลการวิจัย
และรายงานต่าง ๆ ." หลักสูตรการประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร
: โรงพิมพ์การศาสนา, 2531.
- กองนโยบายและแผน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
"สถิติการประถมศึกษา ปีการศึกษา 2524." (อัคราเน).

- กองแผนงาน, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สถิติการศึกษาฉบับย่อ ปีการศึกษา 2523 กรุงเทพมหานคร : เอรวิฑการพิมพ์, 2525.
- กองโรงเรียน, สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 7 คู่มือรหัสงบประมาณรายจ่าย ประจำปีการศึกษา 2527. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2526 (อัดสำเนา).
- ก้อ สวัสดิพิทักษ์. "สภาพและปัญหาการประถมศึกษาจากการติดตามผลการวิจัย และรายงานต่าง ๆ ." หลักสูตรการประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2531.
- เกหลง ปภาวสิทธิ์. ประวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บรรหาร, 2503.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. นโยบายการศึกษาของประเทศไทย. (ม.ป.ท., 2524).
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. คณะกรรมการพิจารณาปัญหา การศึกษาประชาบาล ระบบบริหารการศึกษาประชาบาล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2522.
- จมีนอมรครุฑารักษ์ (แจ่ม สุนทรเวช). พระราชกรณียกิจสำคัญในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. เล่ม 7 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513.
- จรรยา วาศิสาพันธ์. บนเส้นทางการแสวงหาโฉมหน้าใหม่ของการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2516.
- _____ . ความเป็นมาของหลักสูตรสามัญศึกษา. เอกสารของกรมวิชาการ. ชุดพัฒนาการทางการศึกษา ธนบุรี : โรงพิมพ์ส่งเสริมอาชีพ, 2504.
- จารุวรรณ ไวยเจดน์. การศึกษาภาคบังคับของไทย. เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 159 กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู, 2517.
- จิตรกร ตั้งเกษมสุข. ความเป็นมาของการศึกษาของไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2524.
- จำลอง นักพ็อน. "การพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 5 (พุทธศักราช 2525 - 2529)." (อัดสำเนา).

- ชวาล แพร์คกุล และคณะ. การอภิปรายปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา.
 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร,
 2517.
- พระราชานุญาต, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. เทศาภิบาล. กรุงเทพมหานคร
 : คลังวิทยา, 2495.
- _____. นิทานโบราณคดี. พิมพ์ครั้งที่ 13 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
 บรรณสาร, 2509.
- พระราชานุญาต, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส และยอห์นสัน. ประวัติสังเขปแห่งการศึกษา
 ของประเทศไทย. พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพมหาอำมาตย์เอก
 เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว. เบี้ย มาลากุล)
 พ.ศ. 2463
- ดวงเดือน พิศาลบุตร. ประวัติการศึกษาไทย. ภาควิชาสารคดีศึกษา.
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525..
- เดช บุนนาค. "ประมวลเหตุการณ์สำคัญที่มีต่อการจัดการศึกษาของไทย
 ระหว่าง พ.ศ. 2367-2459." บทเรียนจากการจัดการศึกษาในรอบ
 ร้อยปีที่ผ่านมา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา,
 2517.
- เดือนใจ แก้วโสภาส. "สภาพและปัญหาการประถมศึกษา จากการศึกษาตามผลการวิจัย
 และรายงานต่าง ๆ ." หลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์การศาสนา, 2531.
- กวีล สุริยนต์ และคณะ. ประมวลความรู้ชุดครุประถม 6 วิชา. กรุงเทพมหานคร
 : สื่อการค้า, 2501.
- ทองต่อ กล้าขำไม้ ณ. อยุธยา. 100 ปี ประถมศึกษาเพื่อทวยราษฎร์. กรุงเทพมหานคร
 : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2527.
- _____. "สภาพสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์." 200 ปีของการศึกษาไทย.
 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2525.
- ทิพวรรณ ยุทธโยธิน. การศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : ธนาคารพิมพ์, 2528.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. จุดหมายการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์,
 2520.

- ธรรมการ, กระทรวง. ประมวลศึกษา ภาค 2 หลักสูตรชั้นประถมศึกษา พุทธศักราช 2480. กรุงเทพมหานคร, 2480.
- ____. หลักสูตรสามัญศึกษา ร.ศ. 130 (พ.ศ. 2454). พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ, 2454.
- ____. ประมวลศึกษาพิเศษ ภาค 2 ระเบียบการสอบความรู้นักเรียนแผนกประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4 พระนคร : โรงพิมพ์ศรีหงส์, 2477.
- ____. รายงานกระทรวงธรรมการ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2456.
- ____. รายงานกระทรวงธรรมการ ฉบับที่ 15. พ.ศ., 2465 : 1.
- ____. รายงานกระทรวงธรรมการ ปี ร.ศ. 127.
- ธรรมศักดิ์มนตรี, เจ้าพระยา. "การให้การศึกษา." วิทยากรย์. 25(1305-1316) 2468 : 1-7.
- นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ และ ธรรมรส โชติคุณุช. นโยบายทางการศึกษาของ 44 รัฐบาล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- เปลื้อง ณ. นคร. ประวัติวรรณคดีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2513.
- แผนงาน, กอง. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สถิติการศึกษาฉบับย่อ ปีการศึกษา 2523.
- พงศ์อินทร์ สุขขจร. ประวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514.
- พิณสุดา สิริธรงค์ศรี. กฎหมายบริหารการศึกษา. อัดสำเนา.
- พูนพิศมัย คีสกุล, หม่อมเจ้าหญิง. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาตราพระราชานุญาต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2501.
- มานะ รัตนโกเศศ. รายงานการสัมมนาระหว่างชาติเรื่องหลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2531.
- มานิจ ชุมสาย, หม่อมหลวง. ประวัติการศึกษากาตบังคับในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : องค์การยูเนสโก, 2498.
- ระลึก ธาณี. วิวัฒนาการในการจัดการศึกษาภาคบังคับของไทย (พ.ศ. 2475-2503). พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

- รอง ศยามานนท์ และคณะ. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ (2435 - 2507).
 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507.
- เลขาธิการรัฐสภา, สำนักงาน. รายงานการศึกษาประจำปี พุทธศักราช 2478.
 กระทรวงธรรมการ, ม.ป.ป. : 1303-1304.
- วรวิทย์ วคินสรากร. การศึกษาของไทย. กรุงเทพมหานคร : สารมวลชน,
 2519.
- วชิรญาณาโรรส, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์กรมพระ. การศึกษา. กรุงเทพมหานคร
 : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2514.
- วันทนา เลิศสินไทย. "การประถมศึกษา พ.ศ. 2516-2527." ใน
100 ปี ประถมศึกษาเพื่อทวยราษฎร์. กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2527.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. การประถมศึกษาในรัชกาลที่ 5. กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์สมาคมสังคมนักการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2516.
- _____. แนวความคิดทางการศึกษาไทย พ.ศ. 2411-2475. กรุงเทพมหานคร
 : พันนี้พับบลิชชิ่ง, 2526.
- ศิริกาญจน์ โกลุมภ์ และ ราตรี กิรติบำรุงพงศ์. "ความเป็นมาของการจัดการ
 ประถมศึกษาเพื่อปวงชน." ใน การประถมศึกษาเพื่อปวงชน.
 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2528.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. ความเป็นมาของแผนการศึกษาชาติ. กรุงเทพมหานคร :
 มงคลการพิมพ์, 2504.
- _____. คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก. 419/2522. เรื่องให้ใช้แนวปฏิบัติเกี่ยวกับ
 การเข้าและการควบคุมหนังสือสำหรับนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา.
- _____. คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก. 573/2525. เรื่องการกำหนดหนังสือเรียน
 สำหรับเลือกใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา 2526.
- _____. รายงานการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503. กรุงเทพมหานคร
 : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517.
- _____. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2495.
- _____. หลักสูตรประถมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2491. พิมพ์ครั้งที่ 1.
 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2491.

- ____. แนวพระราชดำริแก้รัชกาล. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2527.
- ____. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435 - 2507. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2507.
- ____. รายงานการสัมมนาระดับชาติ เรื่อง หลักสูตรประถมศึกษา. วันที่ 22-25
กรกฎาคม 2530 โรงแรมเอเชีย เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
- ____. 200 ปี ของการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2526.
- ____. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2525.
- ____. หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2503. พิมพ์ครั้งที่ 17
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515.
- ____. หลักสูตรมูลศึกษาสำหรับช่วงเวลา 2 หรือ 3 ปี อายุแต่ปีที่ 7 ถึงปีที่ 9.
พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรมิติ, ร.ศ. 128
(พ.ศ. 2453).
- ศึกษาธิการ, กรมวิสามัญศึกษา. โรงเรียนราษฎร์เพื่อสอนภาษาจีน. กรุงเทพมหานคร
: ช่างพิมพ์เพชรรัตน์, 2500.
- สมศักดิ์ ศัลยกัธร และคณะ. บทเรียนจากการจัดการศึกษาไทยในอดีต. พิมพ์ครั้งที่ 1
กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2528.
- สามัญศึกษา, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. การให้ความช่วยเหลือคนพิการใน
ประเทศไทย เอกสารอัดสำเนา. 2524.
- ____. รายงานการวิจัยอันดับ 8 สัมฤทธิผลการจัดการศึกษาภาคบังคับ.
กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2516.
- แสงสุรีย์ ลดาวัลย์, ม.ร.ว. พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2528.
- วิสา รัตนเศรษฐ์. เกียรติคุณพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2500.
- สุพัศรา ชุมเกตุ. การศึกษา อดีต ปัจจุบันและแนวโน้ม. พิมพ์ครั้งที่ 2 นครปฐม
: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527.

สุมน อมรวิวัฒน์. "การปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาเพื่อคุณภาพของคนไทยใน
ทศวรรษหน้า." ทิศทางการศึกษา. คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2530.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ.

การประถมศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2528.

_____. นโยบายการประถมศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภา, 2529.

_____. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ระดับก่อน
ประถมศึกษา และประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย,
2529.

เอกวิทย์ ฌ. กลาง. คุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษาไทยในปัจจุบัน.

บรรยายเนื่องในโอกาสวันสถาปนาคณะครุศาสตร์ 10 ก.ค. 2529.

กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการคณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

เอกสารเรื่องการจัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2511.

ภาษาต่างประเทศ

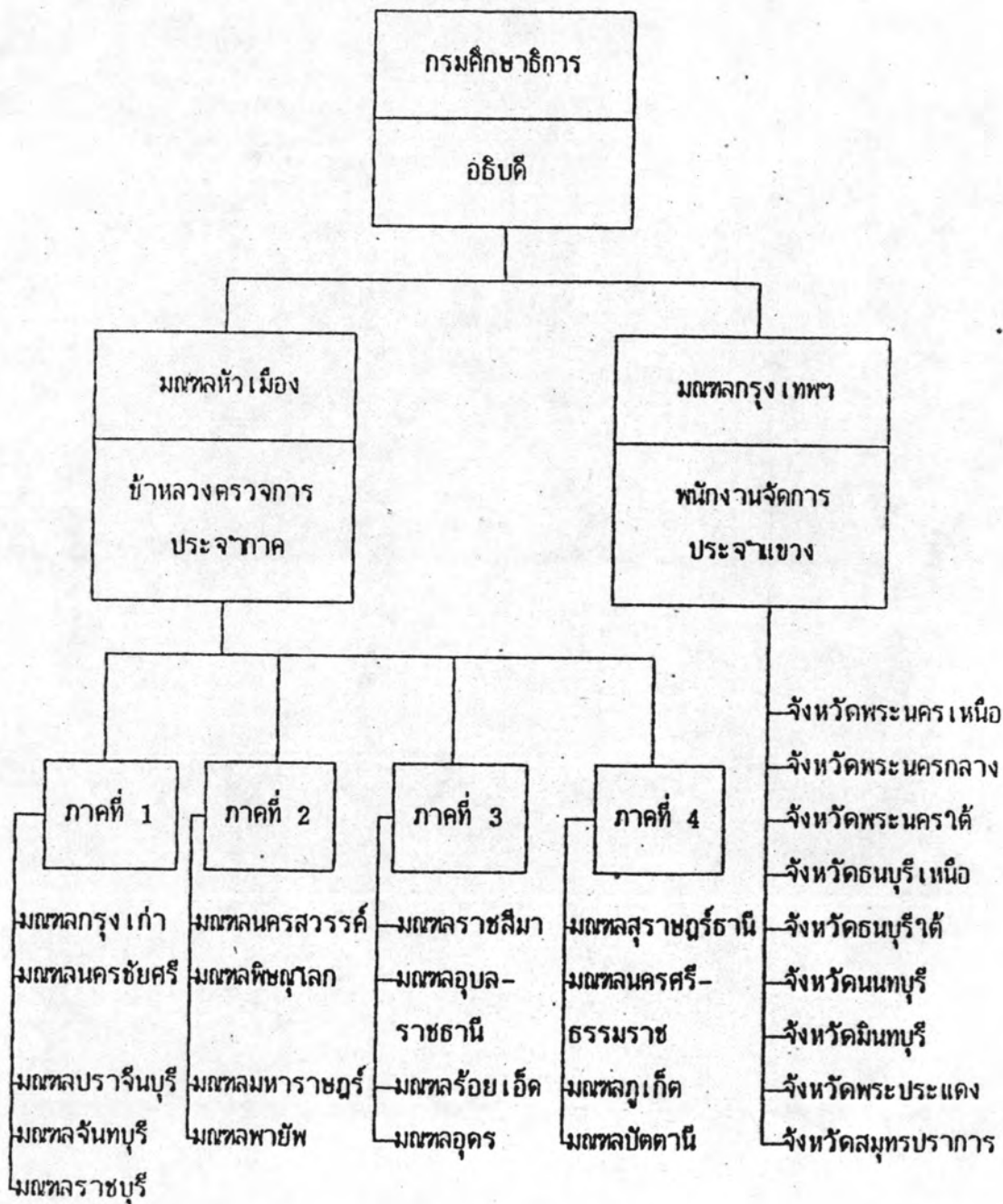
Coombs, Philip H. The World Educational Crisis : a Systems
Analysis. New York : Oxford University Press, 1963.

Wyatt, David K. The politics of Reform in Thailand. Bangkok
: Thaiwattana Panich, 1969.

ท ร ค พ น ๓ ๓

ภาคผนวก ก.

การแบ่งเขตการตรวจการศึกษา พ.ศ. 2453

ภาคผนวก ข.

นโยบายการจัดการประถมศึกษาของรัฐบาลชุดที่ 1 - 41

(พ.ศ. 2475 - 2522)

รัฐบาลชุดที่ 1 (28 มิถุนายน พ.ศ. 2475 - 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475) ซึ่งมีพระยามโนปกรณนิติธาดา เป็นนายกรัฐมนตรี และ พระยาประมวลวิชาพูล รักษาการเสนาบดีกระทรวงธรรมการ (สมศักดิ์ คัลยภาธร 2528 : 59 - 60)

นโยบายการจัดการประถมศึกษาที่สำคัญของรัฐบาลชุดนี้ อาจสรุปได้ดังนี้

1. ให้พลเมืองได้รับการศึกษาพอสมควรแก่อัศภาพ
2. ให้พลเมืองได้รับการศึกษาทั้งด้านสามัญและวิสามัญ
3. จัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นด้านที่สำคัญ 3 ส่วน คือ
 3.1 จริยศึกษา อบรมให้มีศีลธรรมค้ำจุน
 3.2 พุทธศึกษา ให้มีปัญญาความรู้
 3.3 พลศึกษา ฝึกให้เป็นผู้มีร่างกายสมบูรณ์
4. ระบุการศึกษาของหญิงว่า หญิงจะได้รับความเสมอภาคกับชายในการรับการศึกษา แต่หลักสูตรการศึกษาของหญิงมีวิชาแตกต่างกับของชายในบางส่วน ตามลักษณะธรรมชาติของหญิง

แนวนโยบายการศึกษาของรัฐบาลชุดนี้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นคัมภีร์ของแนวนโยบายการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของรัฐบาลชุดหลัง ๆ ตลอดมา โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง เพียงเล็กน้อยเท่านั้นจนกระทั่ง เมื่อประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 จึงได้เพิ่มองค์ประกอบของการจัดการศึกษา ให้มีหัตถศึกษา เพิ่มขึ้น

รัฐบาลชุดที่ 2 (วันที่ 10 ธันวาคม 2475 - 1 เมษายน 2476) มหาอำมาตย์โท พระยามโนปกรณนิติธาดา เป็นนายกรัฐมนตรี และ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ ได้แถลงนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ดังนี้

นโยบายทางธรรมการ

1. จะประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาให้ทั่วทั้งกรุงเทพฯ และหัวเมือง เพื่อให้ได้ปริมาณตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

จริยศึกษา พุทธิศึกษา และพลศึกษา และจะขยายการศึกษาให้มีโรงเรียนประจำบาลอย่าง
อย่างน้อยตำบลละ 1 โรงเรียน รัฐบาลจะปรับปรุงหลักสูตรและสรรพคาราที่เหมาะสม

รัฐบาลชุดที่ 6 (22 กันยายน 2477 - 9 สิงหาคม 2480) นายพันเอกพระยา
พหลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี และ พระสาสนประพันธ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง-
ธรรมการ

คาแถลงนโยบายการศึกษาระดับประถมศึกษาสรุปได้ว่า คณะรัฐบาลนี้จะดำเนิน
นโยบายตามที่คณะรัฐมนตรีชุดก่อนได้แถลงไว้ต่อสภาผู้แทนราษฎรแล้ว การบริหารการศึกษา

รัฐบาลชุดที่ 7 (9 สิงหาคม 2480 - 21 ธันวาคม 2480) นายพันเอก
พระยาพหลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี และนาวาเอกหลวงสินธุสงครามชัย เป็น
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ

ได้แถลงต่อสภาผู้แทนราษฎรเมื่อเข้ารับบริหารประเทศว่า จะดำเนินนโยบาย
ตามที่คณะรัฐมนตรีชุดก่อนได้แถลงไว้ต่อสภาผู้แทนราษฎร (สำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาแห่งชาติ 2524 : 36)

รัฐบาลชุดที่ 8 (21 ธันวาคม 2480 - 16 ธันวาคม 2481) นายพัน
เอกพระยาพหลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี และนาวาเอก หลวงสินธุสงครามชัย เป็น
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ

คณะรัฐบาลชุดนี้ได้แถลงนโยบายในการบริหารประเทศโดยยึดหลัก 6
ประการของคณะราษฎร สำหรับกระทรวงธรรมการมีนโยบายในด้านการศึกษากาดบังคับว่า

"จะพยายามจัดให้มีการศึกษาภาคบังคับได้ขยายออกไปตามความประสงค์ของ
พระราชบัญญัติประถมศึกษา และเร่งรัดคุณภาพให้ดีขึ้นด้วยการบำรุงอุปกรณ์
ของโรงเรียนและฐานะของครู ... การศึกษาภาคผนวก จะพยายามจัด
ให้ผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือได้รับการศึกษาจนอ่านออกเขียนได้ และเข้าเจ้าหน้าที่
ของพลเมือง" (รอง ศยามานนท์ และคณะ 2507 : 817)

รัฐบาลชุดที่ 9 (16 ธันวาคม 2481 - 6 มีนาคม 2485) นายพันเอก หลวงพิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และนาวาเอก หลวงสินธุสงครามชัย เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ

ความแถลงนโยบายของรัฐบาลชุดนี้เกี่ยวกับการประถมศึกษา มีดังนี้ คือ

...จะขยายการศึกษาออกไปตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา และส่วนการศึกษายาสายสามัญศึกษาจะเร่งรัดส่งเสริมคุณภาพ สมรรถภาพ กับจะปรับปรุงหลักสูตรแบบเรียนให้เหมาะสมแก่กาลสมัย" แต่ในระหว่างนี้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยได้เข้าสู่ภาวะสงครามด้วย ในปลายปีการศึกษา พ.ศ. 2484 นักเรียนมีเวลาเรียนไม่พอ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีคำสั่งให้งดการสอบไล่ทุกประเภทและทุกชั้นโดยถือเอาเวลาเรียนร้อยละ 60 เป็นผลการสอบไล่ได้และในปลายปีการศึกษา 2485 ประเทศไทยประสบอุทกภัยอย่างใหญ่หลวง โรงเรียนส่วนมากต้องปิดประมาณครึ่งเดือนและประเทศยังอยู่ในภาวะสงคราม จึงได้เตรียมการสอบไล่ล่วงหน้า โดยให้มีการสอบซ่อมเดือนละครั้ง เป็นจำนวน 3 เดือน เพิ่มคะแนนให้ครั้งละ 1% เมื่อถึงเวลาสอบไล่ก็ถือเกณฑ์ตัดสินร้อยละ 45 เป็นสอบไล่ได้ (รอง ศยามานนท์ และคณะ 2507 : 353)

รัฐบาลชุดที่ 10 - 17 (พ.ศ. 2485 - 2489)

ในช่วงระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2487 - 2490) ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลถึง 9 ชุด โดยเฉลี่ยแล้วมีคณะรัฐบาลบริหารประเทศผลัดเปลี่ยนกันชุดละ 5 เดือนเศษ นโยบายในการบริหารประเทศแต่ละคณะรัฐบาลมักจะไม่แตกต่างกันนักซึ่งแต่ละคณะรัฐบาลจะยึด หลัก 6 ประการ เป็นหลักในการบริหารประเทศส่วนรายละเอียดปลีกย่อยเน้นต่างกันบ้าง แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่านโยบายบริหารประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษานั้น จะมีนโยบายปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา แกไขส่วนกระทบกระเทือนเนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ 2 (ซึ่งสิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2488) โดยเฉพาะในเรื่องศีลธรรมจรรยา และร่วมมือกับสหประชาชาติในทุกระดับทางรวมทั้งการร่วมมือทางด้านการศึกษา กับสหประชาชาติในระยะต่อไปด้วย แต่ผลการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในระยะ 4 ปีนี้ยังไม่ปรากฏผลก้าวหน้าในสิ่งใดนัก เป็นแต่ความ

ตั้งว่าจะดำเนินการตามนโยบายที่แถลงไว้เท่านั้น

รัฐบาลชุดที่ 18 (23 สิงหาคม 2489 - 30 พฤษภาคม 2490) พลเรือตรี กล้วย ธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี นายเดือน บุนนาค เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524 : 43) กล่าวถึงนโยบายในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการประถมศึกษาของรัฐบาลชุดนี้ว่า จะดำเนินการวางแผนการศึกษาของชาติต่อจากรัฐบาลชุดที่แล้ว จะปรับปรุงหลักสูตรและตำราเรียนให้เหมาะสม จะปรับปรุงครูประจำบาลให้เป็นข้าราชการตามคุณสมบัติและพื้นความรู้ให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ครูให้มากขึ้น

รัฐบาลชุดที่ 19 (30 พฤษภาคม - 8 พฤศจิกายน 2490) พลเรือตรีกล้วย ธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี และนายเดือน บุนนาค เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

คณะรัฐมนตรีชุดนี้ยังคงดำเนินการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาต่อจากคณะรัฐบาลชุดก่อน

รัฐบาลชุดที่ 20 (10 พฤศจิกายน 2490 - 6 กุมภาพันธ์ 2491) พันตรีควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี และนายเลื่อน ศราก็ยวาณิช เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

คณะรัฐมนตรีคณะนี้มีนโยบายจะปรับปรุงหลักสูตร อบรมศีลธรรมจรรยาของนักเรียน จัดหาหนังสือตำราเรียนให้พอเพียง บำรุงและส่งเสริมฐานะครู รวมทั้งได้เริ่มให้ความสนใจของการศึกษาระดับอนุบาล ดังที่ได้แถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎรในส่วนของการศึกษาและศาสนาว่า

1. จะส่งเสริมการศึกษาของประชาชนให้ก้าวหน้าทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพให้เหมาะสมแก่การที่จะเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
2. จะปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของประเทศ
3. จะอบรมศีลธรรมจรรยาของนักเรียนและกวาดชนวันัย
4. จะบำรุงและส่งเสริมฐานะครู

5. จะจัดหาตำราเรียนให้เพียงพอแก่ความต้องการ
6. จะขยายการศึกษาประเภทโรงเรียนอนุบาล
7. จะส่งเสริมบำรุงการศาสนาให้วัฒนาการ

นับว่านโยบายด้านการจัดการศึกษาได้รับความสำคัญเพิ่มขึ้นเป็นลำดับมา

รัฐบาลชุดที่ 21 (21 กุมภาพันธ์ - 8 เมษายน 2491) พันตรีดวง
อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี และ หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช เป็นรัฐมนตรีว่าการ
การกระทรวงศึกษาธิการ

จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาดำเนินต่อจากรัฐบาลชุดก่อนเช่นเดียวกับรัฐบาล
ชุดที่ 22

รัฐบาลชุดที่ 23 (25 มิถุนายน 2492 - 29 พฤศจิกายน 2494) จอมพล
แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และ พลตรีสวัสดิ์ สวัสดิ์ศรีชัยสวัสดิ์เกียรติ
เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2524:47-48) กล่าวถึงการจัด
การศึกษาระดับประถมศึกษาของรัฐบาลชุดนี้ว่ารัฐบาลมีนโยบายเน้นความสำคัญของการศึกษา
เป็นอันดับแรก ดังได้กล่าวว่า

...รัฐบาลนี้ถือว่าการส่งเสริมและการบำรุงการศึกษามวลประชาชนเป็น
สิ่งสำคัญอันดับแรกจะพยายามให้ประชาชนได้รับการศึกษามวลทั่วถึงกันทุก
เพศทุกวัย...

รัฐบาลชุดที่ 24 (29 พฤศจิกายน 2494 - 6 ธันวาคม 2494)

รัฐบาลชุดที่ 25 (6 ธันวาคม 2494 - 23 มีนาคม 2495)

รัฐบาลชุดที่ 26 (24 มีนาคม 2495 - 26 กุมภาพันธ์ 2500)

รัฐบาลทั้ง 3 ชุดนี้มี จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และ
พลเอกมังกร พรหมโยธี เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

รัฐบาลชุดนี้ได้แถลงนโยบายที่เกี่ยวกับการประถมศึกษาว่า

... เพื่อให้ได้ผลทั้งมวลที่กล่าวมาข้างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลนี้จะให้การศึกษาศิลปะและอบรมศิลปวัฒนธรรมอันดีแก่ประชาราษฎร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอาชีวศึกษาการพลศึกษา จะได้ขยายโรงเรียนเพื่อครูผู้สอนให้มากยิ่งขึ้นและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาประชาชน ... (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524 : 50)

รัฐบาลชุดที่ 27 (21 มีนาคม 2500 - 16 กันยายน 2500) จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และพลอากาศโท มุณี มหาสันตะ เวชยันต์รังสฤษดิ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524:51) ได้กล่าวถึงนโยบายที่รัฐบาลชุดนี้แถลงว่า

... รัฐบาลนี้จะส่งเสริมและบำรุงการศึกษอบรมของประชาราษฎร์ทั้งคุณภาพและปริมาณเป็นลำดับแรก โดยจะส่งเสริมการศึกษาในส่วนภูมิภาคให้มากยิ่งขึ้น ทั้งจะได้เร่งรัดในการสร้างอาคารเรียน การผลิตครู ให้ได้ส่วนสัมพันธ์กับฝึกเรียน และส่งเสริมให้ครูมีเสถียรภาพ ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รัฐบาลชุดที่ 28 (21 กันยายน - 26 ธันวาคม 2500) พลโทถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี และหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

รัฐบาลชุดที่ 29 (1 มกราคม 2501-20 ตุลาคม 2501) พลโทถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี และหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

รัฐบาลทั้งสองชุดนี้ได้ดำเนินนโยบายการศึกษาด้านประถมศึกษาต่อจากรัฐบาลชุดก่อน

รัฐบาลชุดที่ 30 (9 กุมภาพันธ์ 2502 - 8 ธันวาคม 2506) จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี และหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524:53) กล่าวว่า ภาย
ระหว่างคณะรัฐมนตรีชุดนี้เข้าบริหารประเทศ ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเกิดขึ้น
หลายอย่างกล่าวคือ

1. มีการจัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติขึ้น มีหน้าที่สำคัญในการวางแผน
การศึกษาแก้ไขปัญหาด้านการศึกษาของชาติ คำนึงการให้การศึกษาของชาติก้าวหน้ายิ่งขึ้น
2. ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม
2503 ซึ่งแตกต่างกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2494 เดิมในส่วนที่เป็นสาระสำคัญคือ
ได้ปฏิรูประบบเรียนเป็นระบบ 4:3:3:2(3) คือประถมศึกษาตอนต้น 4 ปี ตอนปลาย 3 ปี
มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี ตอนปลายสายสามัญ 2 ปี สายอาชีพ 3 ปี ไล่ต่อมาจนถึงปี พ.ศ.
2520

รัฐบาลชุดที่ 31 (9 ธันวาคม 2506 - 11 มีนาคม 2511 พลเอก กนอม
กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี และหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระ-
ทรวงศึกษาธิการ

ในปี พ.ศ. 2510 ได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514) มุ่งที่จะแก้ไขปัญหาวินิจฉัยว่ามีเยาวชนอีกมากที่ไม่มีโอกาส
เข้ารับการศึกษานโยบายการพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ ฉบับที่ 2 ที่
เกี่ยวกับการจัดการประถมศึกษา มีดังนี้คือ

1. การจัดการศึกษาจะต้องสอดคล้องกับการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมของประเทศ
2. จัดและขยายการศึกษาให้สอดคล้องกับภาวะผูกพันที่รัฐมีอยู่ต่อสังคม
ซึ่งได้แก่ การศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาแต่ละระดับของประชากรที่อยู่ในวัยการศึกษา
โดยทั่วถึงเท่าที่จะทำได้
3. ปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา เช่น เรื่องหลักสูตร แบบเรียน
เรียน อาคารเรียน คุณุศลครู ด้วยมาตรการอันเหมาะสม ปัญหาการศึกษาที่มีอยู่เช่น เด็ก
ตกชั้น เด็กยากจน หรือการศึกษาในถิ่นทุรกันดาร ก็จะได้รับการแก้ไขด้วยมาตรการอัน
เหมาะสมต่อไป เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติให้สูงขึ้น นอกจากนั้นจะจัดคุลย์
การศึกษาในส่วนภูมิภาคให้ใกล้เคียงกับคุณภาพของส่วนกลางให้มากขึ้น

4. ส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียนราษฎร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524:81-82)

รัฐบาลชุดที่ 32 (7 มีนาคม 2512 - 17 พฤศจิกายน 2514 จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี และนายสุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

รัฐบาลชุดนี้ยังคงดำเนินการจัดการประถมศึกษาต่อจากนโยบายการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา รัฐบาลชุดก่อน

รัฐบาลชุดที่ 33 (18 ธันวาคม 2515 - 14 ตุลาคม 2516 จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี และนายอภัย จันทวิมล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524:56) กล่าวว่า หลังจากที่ได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) ได้มีการเปลี่ยน "สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ" เป็น "สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ" ตามประกาศของคณะปฏิวัติ เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2515

รัฐบาลชุดที่ 34 (14 ตุลาคม 2516-22 พฤษภาคม 2517)

รัฐบาลชุดที่ 25 (22 พฤษภาคม 2517-14 กุมภาพันธ์ 2518)

รัฐบาลทั้งสองชุดนี้มีนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายในการจัดการประถมศึกษาที่จะเร่งรัดการศึกษอบรมเพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย เน้นในเรื่องการอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรมมาให้ความศึกษาเพื่อนำไปประกอบอาชีพได้

รัฐบาลชุดที่ 36 (15 กุมภาพันธ์ 2518 - 13 มีนาคม 2518 : หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี และนายก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

รัฐบาลชุดนี้มีนโยบายการจัดการประถมศึกษาคือ จะดำเนินการปฏิรูปการศึกษา
ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมการศึกษาภาคบังคับปลูกฝัง
เยาวชนของชาติให้มีทัศนคติที่ดีงามมีความสามัคคีกับจิตชอบต่อส่วนรวม

รัฐบาลชุดที่ 37 (19 มีนาคม 2518 - 20 เมษายน 2519 : หม่อม-
ราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี และนายนิพนธ์ ศศิธร เป็นรัฐมนตรีว่าการ
การกระทรวงศึกษาธิการ)

เนื่องจากรัฐบาลชุดนี้มุ่งส่งเสริมในด้านการผลิต การจำหน่าย การจัดการ
ไร่นา รวมทั้งการสหกรณ์การตลาด ดังนั้นนโยบายการจัดการประถมศึกษาของรัฐบาล
ชุดนี้จึงคล้อยตามสิ่งที่รัฐบาลมุ่งส่งเสริมให้การศึกษาภาคบังคับมีคุณภาพทัดเทียมกันทั่วทุก
ท้องถิ่นและ เน้นวิชาที่สอนให้หนักไปบนด้านการผลิต การจัดการไร่นาและการสหกรณ์ ส่ง
เสริมโดยจัดรายการโทรทัศน์และวิทยุเพื่อการศึกษา ความยาวรวมกันวันละ ไม่น้อยกว่า
2 ชั่วโมง ออกอากาศสัปดาห์ละ 6 วัน ในหัวข้อวิชาต่างๆโดยเฉพาะวิชาที่เกี่ยวกับการ
เกษตรและวิชาชีพ

รัฐบาลชุดที่ 38 (20 เมษายน 2519 - 23 กันยายน 2519)

รัฐบาลชุดที่ 39 (25 กันยายน 2519 - 6 ตุลาคม 2519)

รัฐบาลทั้งสองชุดนี้ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี
นโยบายในด้านการจัดการประถมศึกษาคล้ายกับรัฐบาลชุดก่อนสนับสนุนและช่วยเหลือนักเรียน
นักเรียนโดยแจกสมุดหนังสือและ เครื่องเขียนอย่างทั่วถึงส่วนเด็กที่ยากไร้จะแจกเครื่องแบบ
นักเรียนให้ด้วย

รัฐบาลชุดที่ 40 (8 ตุลาคม 2519 - 20 ตุลาคม 2520: นายธานินทร์
กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี และนายภิญโญ สาธร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา
ธิการ)

นโยบายของรัฐบาลชุดนี้มุ่งส่งเสริมการศึกษาพิเศษสำหรับผู้ที่มีความผิดปกติทาง
ด้านร่างกาย จิตใจและสังคม รัฐบาลจะจัดสถานศึกษาให้เป็นพิเศษตามกำลังความ
สามารถทาง เศรษฐกิจและความจำเป็นของรัฐและท้องถิ่น ความเคลื่อนไหวทางการศึกษาที่

สำคัญในช่วงรัฐบาลชุดนี้คือ การประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 และ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2520 ได้เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาให้ ประถมศึกษามีตอนเดียวใช้เวลาเรียน 6 ปี เป็นการศึกษาภาคบังคับเน้นว่าการศึกษาเป็น กระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาจึง เน้นทั้งในระบบโรงเรียนและนอกรัอง เรียนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษายิ่งขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ได้มีการ เปลี่ยนแปลงสภาพของแผนการศึกษาชาติจากเดิมซึ่งมีฐานะ เป็นกฎหมายมาเป็นเพียง แนวนโยบายของฝ่ายบริหารเท่านั้น

แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) มีนโยบายสอดคล้อง กับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 คือ มุ่งส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์และการศึกษา พิเศษ พัฒนาการศึกษานอกระบบโรงเรียน

รัฐบาลชุดที่ 41 (11 พฤศจิกายน 2520 - 11 พฤษภาคม 2522 : พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี และนายแพทย์ บุณยสม มาร์ติน เป็นรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ในช่วงนี้ได้เปลี่ยนหลักสูตรประถมศึกษาใหม่ เป็นหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 มีจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 นอกจากนั้นยังมีแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งจะ เป็นแนวทางปรับปรุงคุณภาพการเรียน การสอนให้มีคุณภาพทัดเทียมกันทั้งในเมืองและชนบท

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 และหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ยังคงใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2533) จากหลักฐานดังกล่าวแล้วจะ เห็นว่ารัฐบาลทุกยุค ทุกสมัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการประถมศึกษาว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะ เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับปวงชนจึงได้พยายามปรับปรุงส่งเสริมทุกด้าน วางนโยบายพัฒนาการ ศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายวางพื้นฐานการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ คำนึงถึงความสามารถและความแตกต่างของนักเรียน โดยจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ นอกจากนั้นยังพยายามแก้ปัญหาทางการศึกษาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ การจัดการประถมศึกษามีประสิทธิภาพ

ประวัติผู้เขียน

นางสาวสิริยา จุลปานนท์ เกิดเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2489 ที่บ้านเลขที่ 146 หมู่ที่ 1 ตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2515 และเข้าศึกษาต่อในภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2528 ปัจจุบันรับราชการตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนนครหลวง (พิบูลประเสริฐวิทย์) อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นจำนวนเงิน 1,200.- บาท